

САНА ОЛОХ

Х А Ъ Ы А Т

1931 СЫЛ АЛТЫННЫ
13 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

ССКП ЧУРАПЧЫТААБЫ РАЙКОМУН УОННА НАРОДНАЙ
ДЕПУТАТТАР ОРОЙУОННААБЫ СОВЕТТАРЫН ОРГАНА

№ 83 (6690).

1988 жыл. От ыйын 16 күнэ. Сманата
СУВУОТА 3 харчы.

**БЭБЭЭЭНИ
ТУРУГУНАН
435,5 ТОННА
ОТУ КЭБИЭН
ОРОЙУОН
ГРАФЫН
16,9 БЫРЫБЫАН
ЭРЭ ТУТУСТА**

ПРЕСС-КИИН ИИТИННЭРЭР

От ыйын 14 күнүбүз туругуна оройуон совхозтарыгар сүөһү аһылыгын бэ-
лэмнээни түмүгэ тааарыллына. (Бастагы колонна—үлэлир ийи ахсаана,
ичиле—заено, үбүс—о. и. механизированная. Төрдүс—охсуу, гентар. Вейс—ка-
бинна график, тонна. Алтыс—туолла, тонна. Сөттис—бэлэмнээ дула, тонна.).

Карл Маркс	217	14	3	413	231	26	50
Субуруускай	180	12	3	295	336	30,5	80
Эрилик Эристин	492	24	7	1340	630	83	45
«Чурапчы»	173	23	5	1186	455	41,5	—
«Мындааайы»	166	18	4	620	476	41	—
«Мугудай»	385	21	4	796	441	50,5	100
Барыта	1593	112	26	4650	2569	252,5	275

Своддтан көстөрүп, ходуһаа былааннамыт ээнолар 99,1, оттон үлэ-
лир дьон 85,8 бырыбыаннара үлэлилэр. Итир сөдүлэригэр кэбнигэ
график оройуон үрдүнэ 9,8 бырыбыан эрэ толорулуна.

«Чэчир»

Бабаа үрүни бир кэ-
рэ көстүүлэх сөдүгүтүр
тордо нүөх буруо от ыйын
бизс күнүттөн унаарый-
быта. Манна Хагылы орто
оскуолатын 60-ча оқолоро
сайынты сыныалааттары,
тар түмүстүлэр.

Үлэ-сыныалаат лаады-
рын начальнигын Гали-
рил Николаевич Аммосов
аламыт. Итирчиллэринэ
Саха государственной уни-
верситетын омул тылын
студентка Екатерина Пе-
трова уонна математичес.

«Мындааайылар» бачымынарынан

«Мындааайы» совхоз
коллектива 1988—1989
сыллардаах кыстыкка об-
щественнай сүөһүгэ дөлө-
гөй аһылыгын бэлэмнээ-
нигэ оройуон бары үлэ-
лигиттеригэр эдэрдэригэр,
кырдаастарыгар ыгы-
рытын «Чурапчы» сов-
хоз Килингитэбэ отде-
лениетин пенсионера,
кырдааста коммунист Па-
вел Харлампиевич Ре-
шеников бир бастагы-
нан өбөөтө.

Павел Харлампиевич
үс аймахтара оқолордуун
бөһө оттуулар. Ийилэр
совхозу кытта быһыл 30
тонна бастагы хаагысты-
баллаа оту сөдүтүпкэ-
дыларга сир арендаһан
дуогабардасмытара. Аһы-
каттан өрүсүһүн очу ор-
до киниринэр, билигин
бир кэбнилээх оттоох-
тор, сүүсчөкө бугуллаах-
тар уонна 4,5 гектар ох-
суулаахтар. Алаастарын
бүтүрдэхтэринэ, үрөххэ
нэриэхтэре. Сирдэре
кыраада. Ол да буоллар,
суоллар кытылларын уон-
на талахтар быгытарын
төмнүн былааны төһө,
нан өссө 5 тонна оту бэ-
лэмниргэ, ошон «мында-
аайылар» ынырыларын
үлэһэн өйүүргэ сорукуна-
нылар.

«СО» корр.

былаабын

кай факультет студентка,
та Клавдия Дмитриева ту-
руоруллубуттар.

—Үгүстэр Хагылы эрэ
оқолоро манна түмсэллэ-
рин курдук ойдууллар.
Дынтар манна, оройуон
атын оскуодаларыттан,
бөл Якутскай куораттан
түһүс үрүһүөччүлэр Го-
ша Иванов, Слана Мана-
ров бааллар. —диги сара-
лаата көпсөһүнүн Екоте-
рина Петрова.

Бийиги билэрбитинэ,
«Чэчир» үлэ-сыныалаат
лаадырын оқолоро Субу-
руускай аатынан совхоз
хаһаайыстыбатыгар сыл-
дата билэр.көстөр көмө-
нү оқолорлоро. Хас да те-
гүлэһэн оройуон үрүһүөч-
чилэри күһүгүгү слетта-
рыгар кыһылаадынан
тахсаннар сыналаах бэ-
лэхтэринэн бэлэмнээнигэ-
тэрэ.

«Чэчир» быһылгы да

көтөхтө

бит эрэ кэллэлэр. — дин-
диги күүтэн дьыраһкай та-
баччилар да бааллар.

«Чэчир» үлэ-сыныалаат
лаадырыттан 30 үрүһүөч-
чи киниринчэ үктээһини,
тар, туруоруллубут. Били-
ги кинилэри Дмитрий
Дмитриевич Попов сала-
бааччылаах хоторостуу су-
буллаан үлэһини баран
иһэллэрин көрсөн кыһас-
тын көпсөһөн хааллыбыт.

—Быйыл бийиги кир-
пинччэбиттэр 33 тыһымы-
ча устууканы үктүөхтээх-
пит. Бу —бийиги холбо-
тулар улахан былаан. Аа-
дан суоттаан баран күнгэ
алталымы сүүһү үктүөхтэ-
питинэ эрэ былаамытын
толоруһубут диги түмү-
кэ кэллэбит. Билигинэ
2400 чэки киниринчэни бэ-
лэмнээһинит. Дьонум ха-
чыгыраһан сүрдэхтэр.
Дороттор, былаамытын
толорор ийибит. — Дми-
трий Дмитриевич уолат-
тарын ыйытта.

Толорон бөбө буоллаа
диги —оқолор көхтөөхтүк
хардараллар.

Үлэ-сыныалаат лаады-
рынын тагы уон бир кийи-
лээх илии аэиотун оттоо-
хунга туруорда. Заено-
ну Петр Семенович Со-

домонов салайар. Оһно
бийиги урут хаста да көр-
сүбүт үрүһүөччүлэрбит
Ваня Харлампиев, Кола
Атласов, Юра Ксенофон.
(Бүтүүтүн 3-с стр. көр).

УОН ИККИ ТОННА БЫЛАХ

«Мындааайы» совхоз
коллектива, икки иһни
диги общественно оро-
йуонга таһаарыт кыт-
тыларыгар быһыл са-
бын 20 тонна былаады
былаага диги туһуна
туун баара. Оһон эһи
аһылыгын ити көрүгүн бэ-
лэмнээһинигэ Волугур
сельсовета күргөһүнээх
бизс күннээх субуотун-
һугу тэрийдэ.

Субуотунһугуна ч ч м.
лар Аччыгыһ Нуттара
үрүсэр үлэһэттэр, ба-
рыта 12 тонна холбоур-
даскылар быһыл бэлэмнээ-
даады быһан бэлэмнээ-
лэр. Былахтааһынга ба-
рыта 231 иһи кытыла.
Ордук тэрэһиннээхтэ
дөгсад (сөбүддессей А. Н.
Харитонова) үлэһиттэре
таһыстылар. Кинилэр уоп-
сайа 57 иһи күнүн оһор-
дулар. Сельсовет депута-

та чуваһ Василий Пав-
лович Тарасов көргөз
Ирина Дмитриевна кыт-
ыс оқолорун дьонго көр-
дөрөн субуотунһуна
эмнэ активнайдык кы-
тыһымнар. Эдэрдэртэн
кырдаастар да хаалсы-
батылар. Ол курдук, пен-
сионера Вадимия Ми-
хайловна Сергеева бизс
күн үлэһэн 235 түүтэх
былаады баады.

Д. НОВБ.
(Хабмат общ. көрр.).

Таб. Е. И. ЧАЗОВ Чурапчыга сылдыһыта

От ыйын 13 күнүгэр
бийиги оройуонмутугар
ССКП Кини Комитетын
чилинээ, ССРС Доруобуя
харыстабылыгар министр
академик Е. И. Чазов нэлэ
сырытта. Таб. Е. И. Чазо-
вы Саха АССР Министр-
дэрин Советын Председа-
телэ С. Н. Маркин, ССКП
обкомун наукага уонна
үөрэх заведениеларыгар
отделын сөбүддессейэ Т.
И. Гавриленко, РСФСР
Доруобуя харыстабылын
министрия көмөлөһөөччүтэ
В. Н. Ивченко, Саха АССР
Доруобуя харыстабылы-

гар министрэн солбуһаач-
чы Р. С. Гурьева, ССКП
райкомун бастагы секре-
тара Г. М. Сысолятин,
райсовет исполкомун пред-
седателэ А. С. Субботин
уо д а. арыаллаатылар.
ССРС Доруобуя харыс-
табылыгар министр оро-
йуоннаады кини балыһа-
да сылдаһ үлэһ.хаһаа,
һы кытта билсэтэ, балыы-
һа сүүһүн объектары кэ-
рийэн көрдө, эмп үлэһит-
тэрин кытта бөһөддөстө.
Кини балыһа саһа таас
комплексын тууутун ил-
тэриһиргэһтэ уонна оһуо,

ха көмөнү оһорорго эрөн-
нэрдэ.
Түмүгэр таб. Е. И. Ча-
зов ССКП райкомун мун-
һахтыыр саалатыгар оро-
йуон партиянай, совет-
скай, хаһаайыстыбаннай
антиһын, эмп үлэһиттэрин
кытта көрсөтө. Министр
доруобуя харыстабылын
сайдытын нэкиллэригэр
уонна тирэһи тулар сору-
тарга тохтоон улахан
этиһин оһордо итиһинэ
көрсүһүү кыттылаахта-
рын ыйаһыларыгар эи-
ниэттэ.

(ССТА).

СҮӨНҮ ИТИИТЭ — УДАРНАЙ ҮЛЭ ФРОНА

★ МАНИНЬЕ КЭСКИЛЭ—КИН ИЛИТИГЭР ★

ТИНГЭЭНИ БИНАХХА БЭЛЭМНЭЭНИ

Биых буолар тыһы сүө. бу нйэрэйттэн талылан туспа тутуллуохтаах. Онуоха уота сатыыр наа. дата суох. Сууккатаары Төлөнүгүтэ 800 грамтан үрдүө, 300 грамтан нам. тыа суохтаах. Кормовой эиницаа таһаардахха, концентрат 25 бырыһыантан үрдэбэт, ууну 20—25 литргэ тийэ инэрдиһэр. Отделениеда 400 биых баар буоллабына 100 нн. итэ бу нуорма тутуһул. таһаартаах.

Биһиги сүөһүнү тыһаа. тыгар быһа түһэрбит, кө.

руутэ да мөлхөх. Аһы. лыга да нэмчи буол. лар. Уксун таһырдыа уу. латан, аһатан кыстатабыт. Дыннэр, мнах буолар ты. һаастары үчүгэй нөрүүтэ, асна туруоруу, 18 нйда. рытар 350 кг үктүүлэ. рин ситийин булгуччулаах.

Тыһааһы көбүгүтүн тутта көрөн куоттарбакка буоһатын—бургунас үү. түн элбэтин дыһукинаах усулуобуйата. Уулам. мыт тингэһэлэри талан туспа тутуһул. мнахха үүтэрттэн көрөн талан таһаарыллар, үүтүрдүүгэ

үчүгэй манньыксыты сы. һыарыллар. Тингэһэлэри төрүүлэригэр бөлөхтөөн көрдүлэр.

Биых сининин бири литр үүтү онороругар 500, 600 литр хаан аһар. Ошон сана төрүүр тингэһэ синини кытта күүскэ үлэ. лэһин эрбидилэр. Синини сырттаһына күн аайы массахтаан синини са. йынармылар, тымырда. рын күүрдэн элбэх хаан аһыһытын ситиһэллэр. Массахтааһын—тингэһэ. ни кэлигэ үөрэтти, бэйэ. дэ сыһары бири нн.

мата. Ону аһан төрүүгэ доруобай буларыгар, турута тусарыгар эмнэ туһалаах. Массахтааһын төрүү иһин иһинэ уу. ратыллар.

Сүөһүнү махпат, кыр. баабат наада. Оччоро сым. наас, холку буолар. Ти. нэһэ төрүүрүгэр манньык. сыт бэйэте булгу баар буолуохтаах. Сорох сүөһү соһуһан, сиргэнэн оёотун салаабат, атыи кийини ат. тыгар чугаһаппат үгэс. тээх. Орудуур, кырайын кэйэр. Ошо манньыксыт холкутук уоскутуохтаах.

нйэрэи үрдүгэр туус аба. тар комбинорм кутан са. латыахтаах.

Төрөөбүт тингэһин сы. лаас уунан сууйан, син. нин массахтаан, кураа. нах тына сотон ба. ран маньыллар. Үүтүрдүү кэмгэр күнгэ түөртэ. биэстэ мнар таһаартаах. Биых иһинэ уонна мн. баран синини массахта. нар.

Тингэһин үүтүрдүү. үүтү аһы элбэтин улахан резерват. Соххоатар сала. йааччылар, специалиста. ра онуоха сыйлаһарыи тоску туссаралара наада.

Л. НАХСЫЛОВА,
Субуруускай аатынан совхоз кылаабынай зоо. техника.

ҮҮТҮ БИХТАРЫН СӨП

Чакыр отделениега үү. ты ма. та. кэминин. кыстарга куһаадана суох көрдөрүүлэри ситиһэр. Ол курдук, ааспыт 1987—1988 ес. кыстын даҕа. ны куһаадана суохтук тү. мүүтүннэ. Кыстыкка от. делениеда 312 тонна үүтү

мырга соруудах тиердилли. бит эһи буоллабына. 318 тоннаны мн. былаан чыстаахтык толорулуна.

Отделение үлэтигэр. хамаһыгар, чуолана үү. тү маһыһына, «Дьулуур» аҕчат-комсомольскай фермата кырата суох өнө.

дөөх. Коллектив 108 фу. ражнай ынахтаах. Блан. ныксыттар кыстыктаары былааннары бары аһара толордулар. Ордук үчүгэй көрдөрүүнү Елена Борн. сова, Коля Филиппов си. тистилэр. Фуражнай биых ахсыттан 900 кг ыахтаах. тарын Еля 1120 кг, Коля 1312 кг толордулар.

—Биһиги уруккуттан бу Марада сайылыбыт. Николай Назаров, ула. рыйбакка бостууктуур буолан, көчиргэни табан аттарар. Сайылыгы мйдар. га балаача ыарахан сору. даһы тиэртилэр да, толо. рорго мнаныахпыт. — диир Марина Ефремова. Оёолор үүтү мырга ба.

балаахтар. Ол эрээри эһи аһымыг онорорго ыарахаттары көрсөллөр. Арыт уу суох буолан, арыт уот баран улахан. нык мөһөйдиир эбит. Ол биһиһтар мас да кэлэн биэрбэт. Итилэр быһаа. рыллалара буоллар, үү. тү ыамахтаах эбиттер.

Н. ЛЕВЕДЕВ.

★ ОСКУОЛА РЕФОРМАТЫН—ОЛОХХО! ★

УЧУУТАЛЛАР БАҒА САНААЛАРА

Быһыл саас Кытаанах орто оскуолатын учуутал. лара куораттан кролик таһаарыттарга бөһүөлөн дьонун дыһыбаргыһыта. Учууталлар туох эрэ са. ка дьыаланы садалаары ыһымттарга өтө көстөрө. Кинилэр кизһэ хойука дьэри уһаналлара, буку. наһаллара. Саас сир крби. тин кэннэ аһынны кылаас. тар үөрэһэччилэрэ оскуо. ла иһиннээһи теплицалар. га огуруу, помидор расса. даларын олордон сүүрбүт. тэрэ-нөһүтүтэрэ. Ошон кэ. лэр кыстыкка совхозтан манньык ферманы аренда. лаһарга быһаарыи ылым. лыбыта.

Оскуола уонна хаһаа. йыстыба. Үөрэх уонна бо. родууксуһаны онорон та. һаарыи. Бу тэрэһин туох көдүүүбү биэриһэй? Саха сирин усулуобуйатыгар ким боруобалаан көрбү. тэй? Оёолор, учууталлар, государство иһин ардыла. рыгар экономической сы. һааннар хайдах олохто. нуохтарай? Табыллыа дуу. суох дуу? Кинини толкуй. датар даҕаны, саарбадала. тар даҕаны боппурусгар үүтүлэр. Ол эрээри учуу. таллар атын дьон сада. лыһыларын, көрдөрөн биэ. роллэрин көтөспөннө, ула. рыта тутуу бэйэлэрин дьыалаларын курдук са. наан чаһыйбакка ылым. бытара хайдаллаах.

Оскуола быһылгы кыс. тыкка 50 манньыгы көрө. ртө харайарга совхозтан хо. тои дьэһитин, процентээх МТЗ-52 тракторы, оттуур хотуһалары ылла. Бу хо. дуһалары коллектив бэйэ. то көрөр харайар, эссө. кыаһыһадына, бэйэтин күүһүнэн кыһынны хаар тутан, уоһурдан, сааһын өртөөн үүнүүтүн үрдэтэр кыахтанна. Биһигин ос. куола иһиннэи тариллибат «Бөттиэмэлээх» үлэсин. ньалаан лаадырын оёолоро бу хотуһалары нүрүөлүү.

хаһаалыи сымдыллар. Кроликтар төрөөн-ууһаан 50-на тийидилэр. Олору кыстатан эһилситтэн этин, тиригин нэһилиэ. ннээбэ атыһымахтара. От. тон овуруот учаастагыт. тан ылымлыбыт үп кро. ликтарга комбинорм, суо. рах бурдук атыһаһарга барыаба.

—Биһиги сүрүн саал. быт—оёолору үлэһэ, сир. гэ уонна хаһаайынныи сы. һааннаһарга үөрэтти — диир оскуола директора Василий Николаевич Кор. кин. —Сүрүн үлэни оёо. лор бэйэлэрэ толоруохта. ра, үүт-эт хайдах кэлэрин, үлэ бүтэһиктээх түмүгүн хайдах ситиһэри эттэри. нн, хааннарыиан биллэх. тэрэ. Оттон бородуукка. ны аһара онорон чорботор түбөлүбүтигэр үлэстииэ. птин да сеп, буфеница та. һааран үөрэнээччилэрби. тин сибииһэй аһылыгынан хааччыһахпыттан да сеп.

Манна даҕатан өттөххө, оскуола реформатынан си. бээстээн дойдун оскуола. ларыгар барыларыгар обще. ственнай туһалаах, ошо. румтуолаах үлэ уруоктара (ОПНТ) кирибтигэрэ. Со. буруу куораттарга, завод. таах, фабрикалаах сирдэр. гэ үөрэнээччилэр бу уруоктарга базовой пред. приятиеларыгар үлэлээн харчы өлөрөллөр. Оттон тыа сиригэр, үлэтин сүн. ньэ атын буолан, ити та. былыбат. Ол иһин оёолор күнү быһа буолар,буолбат бытархайы үлэлтиргэ. үтүс үөрэх чаһын таах сүтэрэргэ күһаллэллэр. Бу боппуруска сөптөөх эл. пиян баар Кытаанах учууталлара биэрээйэл. лэр?

—Кадр боппурусун ылар буоллааха, манньык. сыттарынан бэйэбит ыс. пускиһтарбытыттан хаал. ларарга быһаардыбыт, — диир салтыи көпсөиүр ди. ректор. —Ону таһынан

үлэни тэрийэргэ ОПНТ. сүөһү итиитин, тракторо. ведение учууталлара кө. мөлөһүөхтэрэ. Оттон био. логу, химии агроном-лу. говод быһымтынан көмө. лөһүиһэрэр тодо табыллы. бат буолуой? Көрөргүт курдук, оскуола бэйэтин ис кыахтара үгүстөр. Са. таан тэрийиэххэ эрэ наада.

Мин санаабар, бу дьыалада ис демократия. ны тутуһар хайаан да наада. Хас биридии харчы хамсааһыныгар, эргинн операциятыгар учуутал. лар эрэ буолбакка, үөрэ. нээччилэр эмнэ кыттыах. таахтар. Ол снэрмайгы өттүһүн итиигэ эмнэ суолталаах буолуон сеп. Холбур, оёолор быһаа. рыларынан кыаһыт тө. рөһүтүтүрдээх оёолорго бородууктанан көмөлө. һүөххэ, үлэһэ бэйэ-бэйэ. лэригэр көмөлөһүүүлэ. рин көбүлүөххэ сеп.

Көмө хаһаайыстыба нилэрбит барыһыттан баһына оскуола аатыгар сеп аһылар. Бу сеп ха. лыһаатадына, ниллэр бэ. үлэлэрин көрүүлэринэн ту. тууну мытар, ыарахан сыаналаах аныгы үөрэх прибордарын, тэриллэрин атыһаһар кыахтаннахта. ра. Ангардас бири саамай кыра компьютер сыаната 62 тыһыһыһа эбээт!

Түмүктөөн өттөххө, кы. тааннахтар ылсыбыт дьыа. лалара судургу буолбатах. Көһөдөскитин үгүс ыара. хаттар, мөһөйдөр, пробле. малар үөскээн-күөрөһөн тахсымахтара. Ошон сада. лыах иһиннэи барытын ырытар, толкуйдуур наа. далаах. Кырдыһа даҕаны Кытаанах орто оскуола. тын учууталларын бада санаалара улахан. Бу бада санаа учууталлар эрэ гнэ. нэ буолбакка, оскуола оёолорун барыларын гнэ. нэ буоларыгар баарабыт.

В. ПАВЛОВ.

(«СО» аналл. корр.).

“Чэчир” былаабын КӨТӨХТӨ

(Бүтүүтэ, Иһиня 1 стр. көр).

тов бааллар. Кинилэр өрүүтүн охсууга сымдыл. лар.

Улахан Эбо алааһыгар кырыччы тардыллыбыт уһун субурга субууларга, ыраахтан бачыгыраан көстөр бугууларга кэтиллэ түстүбүт. Екатерина Пет. рова садаһааччылаах кыр. ыттар бөлөхтөрө манна үлэһиллэр. Кинилэр алаас халдыайытыч бм. ларыгар сөрүүнүү оло. роллоро.

—Бу биһиги бастакы

бугууларбыт. Хайы-үһэ 80-ча буолла. Мунньуу баар. Былаамытын чуол. кайдды иһиттэр. Күүс тийиринэн, сир баарынан оттуурга быһаарынан Дмитрий Дмитриевич ха. маандата охсууга турунна. —Екатерина Петрова көп. син толуйда. —Биһиги ки. нилэртэн хаалбакка муи. ныан, бугуулаан иһнэхпит.

Бу күнүргэ «Чэчир» үлэ-сыһыалаан лаадыра сайынны сезон —үлэ чыһыары аһылыгытын бө. лүөтэстэ. Ошо оёолор бө. йэлэрин күүстэринэн көп. церт биэрдиһэр. «Ошо» промерская лаадыра бө. рөн сыһынанан көлбөт Пе. тя Соловьеву кытары кө. рүстүлэр.

«Чэчир» үлэ-сыһыалаан лаадыра промерская сайыи былаабын күөрөччи көтөх. тө. Ол ата манна үлэ уонна сыһыалаан, көрлэр, обществода туһалаах үлэ садалаана диир көбүһүн!

Семен ПОПОВ,
бй. аналл. корр.

Синпоктарга: үөрэх туй. гуна Дора Сутакова, ии. тээччи Екатерина Петрова муһааччылардыын.

П. Оконешников фотота.

СИР БЫПАНА—
ОЛОХПУТ БЫПАНА

Аһыганы утары күлүнгү охсуһуу

Быһыл аһыганы утары балаача үлэни оройуон совхозтара ыһымттарын үрдүннэ, аһыга тарҕаныи, та хойууга бэрт буолан, кыайтарбатах. Нарк Мар. кс аатынан, Эрмилл Эрси. тини аатынан совхозтар сөрөх үчүгэйдик эһтээбит алаастарыгар аһыга би. лэрдик арыһаан, хотуһа отугар улахан хоромньуну таһаарбата. Бу үлэни ку. һааһыннык тэрийбит Сүбү. руускай аатынан, «Чурап. чы» совхозтар хотуһала. рыгар аһыга улахан хо. ромньуну онордо. Эһиил аһыга туруута быһылгы. тааһар эрэ аһыах буолара сабадаланар, Ошон, аһыга. ны утары охсуһууну на. ыһаппакка, мантан кү. һүн эссө күүскэ ыһтыах. ха наада. Эһиил дьаһыт туттуу быһылгытааһар хас эмэ төгүл кизгэ сиргэ мн. тыһалара былааннаһары. нан, сибилитин хотуһала. ры күрүөлээһингэ бол. домгону ууруохха.

Биһиги аһыга бур. дуһаа, күөх ыһыһаа киз. рэн эрэр, ону бөхсөр сымалан баһыһалар ту. лаларын эһтээһини түртэ. тэтиэххэ. Манньык өмтөө. һин 40-50 метр кэтиттээх сиринэн ыһтыллыахтаах. Маны таһынан быһыл эр. дэ оттоммут бүтөйдээх хо. дуһалар аһыһаларын (сы. мыһтарын ууруохтарын иһиннэ) өмтөөһини ыһта охсуохха. Аһыга билгини улааппытынан дьаат бири гектарга тиксэр нуорһа. та 1,5 төгүл улаатар.

Аһына от иһин өтүү. туттан маассабай сыммыт. тааһына садаланар. Ма. ннаха тыһы аһыга алаас үөһүтүн хордоһой сиргэ көһөн тахсан сыммытын уураар уонна 3,4 хоһон баран бэйэте өлөр. Аһыгар аһыга күһүн хойуука дьэ. ри сымдыар, аһыгар. Аһы. га сыммытын алаас хор. доһойдорун үрүт араһаты. гар 0,5—1 см дириһтэ. угэр. Бу араһада сыммыт кыстыыр уонна саас бө. ыйын саһатыгар тэһэи сир үрдүгэр тахсар. Аһы. га сыммытын уурубу сир. гэ алаас уолсай иһиттэн олох кыра сирн илар —түөлбэ, түөлбө курдук буо. лар. Үчүгэйдик чинчий. дэххэ, хотуһа хайа өттүгэр уонна тоһо сиргэ аһыга сыммыттаабытын аһыһа. ла суох быһаарыахха сеп.

Күһүн, аһыга сыммыт. таабытын кизгэ, агроном. нар, биригэдиһирдэр хо. дуһаны барытын чинчий. йи, аһыга ханан сы. мыһтаабытын быһааран, мастары аһыһа көбүһиэх. тээхтэр. Уонна ол сирдэ. ри сир тоһуор дьэри ба. ранаһаахха, дискалаахха эбэтэр хорутуохха. Ман. нын үлэ кэһиниттэн аһыга сыммыта сир үрдүгэр тахсан хатан, тоһон соро. дор чыһаах да хомуйан улаханнык аһыһыар. Мэ. гэ, Ханалаа, Уус-Алдат сорох хаһаайыстыбалар манньык үлэни-быһыһын күһүн үчүгэйдик ыһымт. тара. Ол түмүгэр ити хо. дуһаларга быһыл аһыга турбата.

В. МАКАРОВ,
республикатаары үүнээ. йини харыстыыр станция начальнига.

АГИТЕЛДЭТРИГАДА
МАШИНУТТАРЫНАН

Таатманан, Туолуманан

Хатгалтаады Култур-
ра дэнтин «Хардына»
агитбригадата от ыйн 13
күнүгэр Болтонгодо бил-
диглэх отчут В. П. Седа-
линов Н. салайар коло-
налин, П. П. Соловьев то-
лору механикациллаах
эвеноларыгар уонна Лаг-
нылы сабылыгар сирит-
тылар.

Ходуна уонна ферма
работайдарыгар совхоз
сыл агардаады үлэтин-
хамнаады түмүктөрүн
уонна Бүтүн Союзтаады
ХИХ партиянай конферен-
ция резолюцияларын
үөскэи тахсар сорукур
тустарынан бэсиздэи
совхоз директор А. В.
Ефремов огордо.

Ити нөүө күнүгэр
агитбригада Туолума үр-
дүр С. Н. Захаров кэ-
лини уонна Куттарада Н.
Е. Драгунов илиннэ үл-
дир эвеноларыгар ма-
дыктаата. Бу коллектив-
тарга үлэ сорукур
совхоз парткомун секре-
тара У. Н. Атласова көп-
сөтэ. Икки эвено дэно
арендаи бадараады кин-
рин туһунаа дуогабарга
илин баттаатылар.

Агитбригада култур-
най программатын отчут-
тар улаханлык сэгээрди-
лэр. Анна Пудова уонна
Евдокья Абрамова ча-
бырдактар, Гликерия
Ванникова үлүгүтэ, Федор
Трофимов уонна Екате-
рина Соловьева солотара
үлэ дэонун сүргэлэрин
көтөхтүлэр.

Т. ПОПОВА
(Хайма общ. корр).

ХАРДАБАС ДА КИИРБЭТЭ

Райсовет ааспыт бөһс
сессиатыгар исполком
председатели солбууач-
чы Г. И. Адамов да-
кылаатын хаймака ба-
дан мин бөһс кыһал-
дабын этэбин. Да-
кылаака «Мугудай» совхоз са-
лалтата учууталларга от-
тун маһы ситэ киллэр-
төрбөт дэи сонно крети-
ккалар.

Мин Мугудай орто ос-
куолатыгар 1969 сылтан
1981 сылта дэри учуу-
таллаабытым, онтон пен-
сияга тахсан баран 3 сыл
устата оскуолада библио-
текардаабытым. Оскуола-
да барыта 33 сыл устата
үлэлээбитим. Ол быһаа-
ды тухары нөһүлүннэ ор-
тотугар интэр үлэде күү-
нүм кыайарынан үлэлэс-

Сэриг садаланыгар
Сылаи нөһүлүннэ сүгүт
колхоз баар: «Комбайн»,
«Чолбон», «Коммунизм
кыһата» уонна Энгельс
аатынан. Олортон сирүүт,
сүөһү, ас, үлэ-хамнас да
өргүлү «Комбайн» ор-
дунтара этэ. Оройуон ор-
то хаһайыстыбаларын
ахсааныгар киирсэрэ. От-
тон «Чолбон» саамай кы-
ралара этэ.

1942 с. балаан ыйын
сагатыгар оройуонтан М.
И. Яковлев представитель
буолан тахсан колхозтаах-
тар уопсай мунууахтарын
тэрийбитэ. Итин «Ком-
байн» уонна «Чолбон»
колхозтар Кэбээи оро-
йуонугар көһүүтэ барал-
ларын туһунаа аһын-
нэрибитэ. Оройуон атын
колхозтара көһүүтү үө-
рүүнэи ыһынан хайы-
ыһа көһүлүн баран эрл-
лэрин туһунаа өрө күү-
рулээх тыһылар этили-
биттэрэ. Көһүү биричи-
нэтинэн сут-кураан бу-
лаллара ыйылыбыта. Ол
быһаадыгар хоту көһөн ба-
дык колхоза буоллаахха,
эр дэон армияда ыгы-
рыллыбаттарын курдук
кэпсэи эмэ баара. Ба-
лыгы аһааха хварчада
суох бээрэллэр, баһы-
тыр тэрил бэлэи дэи

Украинский ССР. Дон-
баска механизаторский
надрдары итин кыһа-
дан Социалистический
Улэ икки төгүлээх Ге-
ройа П. Н. Ангелина кө-
бүлэһиннэи тэриллибит
Раздольненский СПТУ
буолар. Манна соторутаа-
дыта аатырбыт тракто-
ристка сизиз үөрэмнэи.
Синюкка: СПТУ үө-
рэмнэи П. Ангелина
музыгар.

СССР фотохрониката.

питим. Пенсияга тахсан
баран мадыан Якутскай-
га 2 сыл, 3 сыл Абалаах-
ха эмтэмнэтим.
Ааспыт сыл тыһыны
ындарга «Мындааады»
совхозка үлэлиир өбө-
лорон баран, олунууга
Мугудайга кэлбитим. Он-
но дэиэбэр хардабас да
нас киирбэтэх этэ. Онон
отделение салаататыгар
«Сатаатар бир күзө
маста киллэрэн кулун»
дэи көрдөспүтүм да, күн
бүгүнүгэр дэри мэлиир.
Виргэдиир Пермязов С.
С. онуоха эрэ тизэбэт.
Арааһа, «Иллэи кэи
тыаттан мутуктаан да от-
тунуун», дэи эрдэе бу-
дуо.

А. ЗАХАРОВА,
үлэ ветерана.

КҮЧҮМЭБЭЙ КҮННЭРГЭ

буолла. Дэон улахан тар-
дыһыта суох сөбүлэстэ-
лэр. Онон түмүктөр сэг-
үйэ тухары олохсуһа ба-
раага этин киирдэ.

Билигин санаатааха, ол
мунууаха дэон бастына
суох этилэр. Үгүстөр Нам
сиригэр оттуу сылдыал-
лара, Бир быһаарсааха
айылаах кинибит Д. К.
Дьячковская. Уус-Маһа
сиригэр ат көһөи отчут-
тарга барбыт кэмэ этэ.

Көһөр буоллубут, «Ы-
рабылыаһыа председате-
лэ П. П. Баншев, бириг-
дылардэр И. Д. Макаров,
Д. Д. Макаров уонна мин
этибит. Кэпсэи сөбү-
гэли, сымарга, тэлиэс
бэлэиинир аакна түстү-
бүт. Били «лүкүгүр»
дэи ааттамыт чуура
көһөһөлээх тэлиэс он-
улуһуна. Сорох дэон 2-3
конунтан садалаан аһа-
на турунуулар. Онтон
сүрүн орто 14-15 күнү-
нэи көһүлүбүт.

Аллараа Бөстөөххө
тиийинитигэр төрүкү да
ыарыһах В. Т. Дьячков-
ская өлбүт этэ. Хас да
кырдабас уонна өбөлөр

истэрини ыһдыабытта-
ра. Дэон үкэс астаах этэ.
Арааһа уора-көстө бур-
дун туорадыи итгэстэ-
бит быһылаахтара. Онон
Бөстөөххө дэри быста-
рыы суога. Дойдубуттар
4 центнер кэригэ оруос
сизмэс баарын куттанан
үлэстибиккэ барбыппыт.
Өрүс кыһылыгар уонча
күн таах талах төрдүгэр
хордойон олорбуппут.
Дымд киириниэ буолан
тыһыны сүрдэбэ. Онтон
«Програндист» пароход
кэлбитэ. Ол барыатыгар
тиллэбиһипит. Сүөһүбү-
түгэр 3 хонук сир оттоох
айаһаабыппыт.

Аара улахан тардылаа
суох айаһаан Ситтэбэ,
Таас Тумуска хаалар
колхозтара түһэртэбитэ.
Онтон Вүдүүнү өкөһү-
тэ. Онон билигин колхоз
оссо түөрт суукка айа-
һаан Бакыр биэрэгэр түс-
пүлүт. Тыллэи иһэр сүө-
һү айаа быстыбыта.

Билигин колхозу кытта
«Чолбон», Болтоноттон
«Кыһа үүнүү» хаһаа.
Йыстыбалар түспүттэрэ,
Кыһылаа чорон соҕотох

аһаартан ураты туох да-
даны суога. Чуһаһынан
дэри от да суога. Ам-
тарбытыгар ыарыһах
уонча кыра өбөлөөх отто
хонмута. Атыттар хонук
сирбитин түбөһүх бул-
буппут. Сорохтор аһа суох
буолбуттара. Дэонго бы-
һыи бир аһыар сууспүт
барыада хоргуһа өлбү-
түн түгөтүлүбипит.

Нөүө күнүгэр Бакыр
дэи көһүлүтүн булду-
пүт Күөл соҕуруу баһы-
гар бир эрса балаанга
сайылаабыт ыал көһөрү
олороро. Ол балаанга
бигири сорох дэонмут
түспүттэрэ. Атыттар нас
кэригэи балаан туттан
барбыппыт. Колхозут
председателе хонон ту-
раат, итин аһар көстөх
сирэ Окучу нөһүлүннэ
дэи көһөһүнэ уонча ос-
куола өбөгүн үөрдэи бы-
һаарса дэи барыта. Ол
иккис күнүгэр жыстык
хаар түстэ. Билигин мал
сөттиэ буолан тигирин
отууга этибит. Арай сар-
сылда иһэбит баттала
хаар буолан турда. Та-
нас-сал мөлтөх буолан

дэи тыһыһаан, мадыан
барытыгар. Аһы туран
аһабыт аһтарбыт өлүтэ-
лэи бардылар. Ыһах го-
дуута садалаһа, аһаах
хонук иһигэр хас да өбө
уонча улахан дэон өлүтэ-
лэтилэр. Бастаан утаа
бөкүөнүгү сии мастаан
туһунаа көмөрбүт. Оттон
кыһыһы иккили киһи,
на маһа суох холбуу кө-
мөр буолбулпүт.

Сотору үөрдэи өрө-
лөөх уонча кыһмат өрө-
нэһилик кииригар көһү-
тэ. Сорох өбө иһтириһа
ыһыһаар буолбута. Ба-
һыра уонча ыал үс са-
лааһаһаи кыһыһы буол-
бута. Ол эрээри ыһыһа
дэи өлөи бир балаан
ичиттэхсипитэ.

Икки муһа биригэда-
га тэриллиэ кэһиһа-кэ-
һаи балыктааһын са-
лаһыта. Олохтоох П.
Ийрков дэи киһи биги-
рин үөрдөтөһүн буолла,
Хомойуох иһин, кыһаан
бултаабатыбит. Онноһор
олохтоохтор даһаны ба-
лыгы сөбөтүлэр. Өлүү-
сүтүү ыһаага. Устунан
бир муһаһаи нөһүлэ
хаамтарар үлэбит хаал-
ла...

Р. ДЯЧКОВСКАЯ,
пенсияер.
Уһун Күөл.

БЫҢЫ - МАЙГЫ КӨММӨТ

Хас күн аайы кэригэ
Кабулга. Афганистан
республикатын атын бө-
дон куораттары дэи
тэһиһэр тигирестэл-
лэр, ыарыһаһаах ав-
томобиллар салгыһа кө-
төллөр. АХШ-ка, о. д. а.
дойдуларга онгоһуллубут
«Сир-Сир» ракеталар
халлаһыга үһүрүлэр.
Туох да буруйа суох аф-
ганецтар хааннара тохто-
бокко тохтор.

«Сөтүлэр аһыһа-
рыгар» киирэр «айлас-
ноттор» (афганскай оппо-
зиция бөлөхтөрүн холбо-
буһа) өсөһөн туран рес-
публика правительствота
этэр национальнай айла-
һиннэригин политика-
тыттан, уруккуларын
курдук утараллар. Ка-
бул конструктивнай эти-
лэри ыһыматтар. Аф-
ганистан боллуруһугар
Женеватаады сөбүлэһи-
лэри киир тибэллэр. Па-
кистан Пешаварга аме-
риканскай бергизин кө-
нүл-бөһө олоһунаа оло-
ро оппозиция баһылык-
тарын сыһалара бир-
саа-саада күүһүнэи дой-
дуга быһаһы былдыа-
һыи, афган норуотун со-
ротох баһыһынан бил-
лэриһи. Аһардас иһи
сыһалтан киилэр быраат
быраатын биймэһилэр
сэринтин салгыһаллар.
Афганистан норуотун
куттуурга, быһыһы, май-
сылы сатарытарга дуулу-
һаллар, нопсүт афганец-
тар дымлэригэр төнүү-
лэри туорайдаллар.

«Аһыһа» баһыһытара
сброк арбаагы эрэмнэ-
лэр маһсабай иһтириһа
средстволарын хаач-
чада суох биэрэллэрин
туһунаа сыһыһа кыһы-
ларын-хотууларын аар-
саарга аатырдаллар. Ол
курдук, оппозиция бир

лидерин кииригэһиннэи
арбаагы пресса Забуль-
дэи провинция киирэ
Калата куорат ыһыл-
дыһытын туһунаа бил-
лэриһи сымһа буолбута.

Дон дайду
ТЕМАТЫГАР
БЭСИЭДЭ

Ол оннугар Афганистан
республикатын сөбүлэ-
һиннэһ күүстэрин өкө-
лэриһтан «аһыһа» сэри-
лэри киирин уонча кы-
раныһса таһыттан ол-
лөһүк хааччылар, тех-
никаларынан сүтүктэрэ
элбэх. Регулярнай ар-
мияны кытта аһаастык
сэриһилэр засадаһтан
саба түһөрдөөр уонча
мунунтан уоран өлөр-
дөөр атын. Ол иһин сө-
бүлэһиннэһ бөлөхтөр ко-
мандирдара Пешаварда-
һы «сөтүлэр» иһиһлэри-
тэр олохторун биэрнэх-
тэри кэригэи правитель-
ство сэриһилэри утары
кыргыһартан аһааста-
һыһалара садаһа суох.

Дойдуга балаһаһаи
билигин да сымһааһат. Ол
үрдүнэн тутулуҥа суох,
нейтральнай, бастарга
холбоспотох Афганистан
политическай систематын
тутуу сааһаар. Иһин
соторутаады Кабулга
түмүнтэһи Афганистан
республикатын нацио-
нальнай советын бастаһы
сессиата көрдөрдө. Аф-
ганскай парламент депу-
таттара иһин олохтуур,
сэриһи тохтоһор иһин
өкөһүһага булгуруйбат
эрлэһхтэрин көрдөрдү-
лэр. Сессияда ыһыһаар
политическай деятель М.
Х. Шарк баһыһыһаах
саһа правительствота биэр-
гэтиһиһа. Депутаттар

правительство иһилэри
программатын биэрэһи-
лэр, онно бастаһаи туран,
быраат быраатын сөһмэ-
тэһэр сэриһитин тохтоһуу,
уопсай национальнай ай-
лаһиннэри суолугар
иһири көрүлэр. Пре-
мьер-министр Шарк эл-
птин курдук, саһа афган-
скай правительствота сип-
һиһа урут онгоһуллубут
сыһыһаларын сөһтөх
уруктар ыһыһаларыт-
тан, чопчу дымалаһа аф-
ган норуотун иһаһаан
уонча ыһыһабыһын
ыһыһтан тутулуһаах.
Афганистан саһалата
ыһыһа уопсай националь-
най айлаһиннэригин
политиката бэрэтин үчү-
гэй түмүктэрин биэрэр.
Соторутаады дэри са-
һа быһаһы утары сэри-
лэһипт уонунан тыһыһа-
һа киһи билигин айлаһах
үлэһа дэриһаһаар. Өс-
көтүн кыраныһса та-
һыһтан, ордук Паки-
стан өттүтэн өрөһуу
тохтуура эһиһа буоллар,
афганецтар байлэһи
дэиһилэригэр байлэһа бэ-
рээдэи олохтоһотара этэ
дэи Кабулга бигэ эрл-
лэһхтэр. Бу күннэргэ
араас дойдулар государ-
ственнай, политическай
уонча общественнай дея-
теллэре бары өрүттөр
Женеватаады сөбүлэһи-
лэри кыһаһаһы туту-
һаллара наадалаһыи чор-
бөһи бэлэһинилэр. Иһи-
н кэһиһи бу эрө регион-
га айэ суолугар туорай-
далар буолбатах, ону та-
һыһаи Женеватаады сө-
бүлэһилэргэ иһин бат-
таһыһыһаи сибээһэһи
аһа дойду атын регио-
нальнай иһиһиһиһаи бы-
һаарыи кэһиһиһа саар.
Баһыһаһыһаи туруорар.

А. БИРЮКОВ,
(СССР).

Биллэриһилэр Үөрэххэ ынырабыт

Чурапчыга гражданскай
аһаһаи училищеларыгар
үөрэмнэһилэри сүүмэр-
дир зональнай комиссия
үлэһи кэллэ. Уолаттар
уонча кыргыттар дойду
араас училищеларыгар
маһыһаи иһилэри ыһаах-
тарыһаи сөһ.

Самолеттары уонча
дэиһилэри хааччыһы
техника; самолет радио-
электроннай оборудова-
һытын техника; самолет
приборнай уонча элек-
троннай көрүүтүн техни-
та; самолеттары көтүтөр
уонча түһэрэр радиотех-
ническай средстволар ра-
диотехниктара; УОМ тех-
ника; аэропорттар элек-
триктерэ; авиационнай
перевозка үлэһиһа; борт-
проводник. Ону таһыһаи
летчик иһтигэр 45 миһа-
тэ баар.

Үөрэмнэ болдьодо—ба-
ры училищеларга 2 сыл
9 ый. Баһааһаар саһа-
быһаһыһаары уонча
документтарыһаи бу ый 25
күнүгэр дэри ИВСЛКС
райкомугар киллэрнэх-
тэһхтэр. Орто оскуолаһа
«4» уонча «5» сыһала-
һыһаи бүтэрбиттэр экза-
мена суох ыһыһаллар.

Киирин экзаменнар:
математика (тыһыһаи);
нуучча тыһыгар уонча
литературада (суругуһаи).

Тутар комиссия
ИВСЛКС райкомугар
үлэһиһа. Телефоннар: 21-
183; 21-241; 21-334.

Редактор Н. Е. МАКАРОВ.

НАШ АДРЕС: 678700, с. Чурапча, ул.
Карла Маркса, 26 «а». ТЕЛЕФОНЫ: редактор
— 21-332, отделы — 21-285, общий — 21-505.

«САНГА ОЛОХ» («НОВАЯ ЖИЗНЬ») — орган Чурапчинского райкома КПСС и районного Совета народных
депутатов.
Газета издается на якутском языке, выходит по вторникам, четвергам и субботам.
Индекс газеты 54967. Объем — 1 усл. печ. лист. Тираж — 3983 экз.